

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ ДО МОНІТОРИНГУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Момот В. Ю., аспірант кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, Одеський національний технологічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: Vasyamomot1@gmail.com
ORCID: 0009-0009-1897-4173

Анотація. Мета статті – дослідити адаптацію моніторингу зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) до нестабільної економіки повоєнної України, порівняти традиційні та інноваційні підходи, розробити рекомендації щодо впровадження сучасних технологій. Методика дослідження – порівняльний аналіз традиційних та інноваційних алгоритмів, вивчення міжнародного досвіду (США, ЄС, Японія), аналіз кейсів впровадження Big Data, AI, блокчейну. Результати дослідження – інноваційні підходи забезпечують автоматизацію аналізу, прогнозування ризиків, гнучку адаптацію стратегій, підвищення прозорості, оптимізацію логістики та точне прогнозування попиту. Практична значимість отриманих результатів полягає у тому, що їх можна використати для розробки стратегій цифровізації ЗЕД, створення інноваційних платформ, мінімізації ризиків та розширення експорту.

Ключові слова: інноваційні підходи, моніторинг зовнішньоекономічної діяльності, великі дані, штучний інтелект, блокчейн, експорт, алгоритм моніторингу, міжнародний досвід.

INTERNATIONAL EXPERIENCE AND OPPORTUNITIES FOR ADAPTING INNOVATIVE APPROACHES TO MONITORING FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN MODERN UKRAINE

Momot Yu. Vasyi, PhD student, Department of trade entrepreneurship, commodity science management, Odesa National Technological University, Odesa, Ukraine
e-mail: Vasyamomot1@gmail.com
ORCID: 0009-0009-1897-4173

Abstract. This article aims to analyze innovative foreign economic activity (FEA) monitoring algorithms in comparison with traditional methods, and to develop recommendations for the implementation of modern technologies – such as big data, artificial intelligence, and blockchain – to enhance the competitiveness of Ukrainian enterprises in international markets. A comparative analysis was conducted, complemented by the systematization of international experience and examination of global practices in applying advanced technologies to FEA monitoring. Statistical data were supplemented by evaluating specific cases of successful technology integration in leading world economies. The study shows that traditional FEA monitoring methods, relying on manual data collection and expert assessments, are limited under rapidly changing market conditions. In contrast, innovative algorithms automate data analysis, accurately predict risks, and allow for real-time strategy adjustments. International experience, for example in the United States, the EU, and Japan, demonstrates that such technologies increase transparency, reduce customs clearance times, optimize logistics, and improve demand forecasting. The article provides a systematic comparative review of traditional and innovative FEA monitoring approaches and identifies key factors guiding the transformation of monitoring systems. By highlighting the strategic role of technology-driven solutions and their global integration, the study contributes to the theoretical framework for modern FEA monitoring. The findings and recommendations support the development of national strategies for FEA digitalization, the creation of innovative data analysis platforms, and the expansion of Ukrainian exports. They offer actionable guidance on minimizing risks, improving efficiency, and increasing transparency in foreign economic activities, particularly amidst Ukraine's post-war recovery.

Keywords: innovative approaches, foreign economic activity monitoring, big data, artificial intelligence, blockchain, export, monitoring algorithm, international experience.

JEL Classification: F170, O330, L860

Постановка проблеми. Сучасна світова економіка функціонує в умовах підвищеної турбулентності та невизначеності. Геополітичні конфлікти та війни, циклічні кризи, пандемії, кліматичні потрясіння, стрімкий технологічний прогрес та швидкі зміни споживчих переваг значно впливають на міжнародну торгівлю та інвестиційні потоки. Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) суб'єктів бізнесу стає складнішою, менш передбачуваною та більш ризикованою. У таких умовах традиційні підходи до моніторингу ЗЕД, засновані на ретроспек-

тивному аналізі та статичних моделях, втрачають ефективність. Вони не дозволяють оперативно реагувати на швидкі ринкові коливання, виявляти приховані ризики та можливості, а також формувати гнучкі стратегії розвитку.

Необхідність застосування інноваційних підходів до моніторингу ЗЕД зумовлена потребою приймати обґрунтовані рішення в умовах відсутності повної інформації, складної структури світових ринків та постійних змін правил гри. Під інноваційними технологіями у моніторингу ЗЕД розуміється сукупність сучасних цифрових інструментів (великих даних, штучного інтелекту, блокчейну та аналітики у реальному часі), які дозволяють автоматизувати збір, обробку та аналіз даних, підвищуючи точність прогнозів, оперативність прийняття рішень і прозорість зовнішньоекономічної діяльності. Проблема полягає в тому, щоб інтегрувати в системи моніторингу новітні технології, які здатні оперативно обробляти великі обсяги даних, прогнозувати тенденції, оцінювати ризики і забезпечувати прозорість та безпеку транскордонних транзакцій. З наукового погляду це вимагає оновлення теоретико-методологічної бази досліджень ЗЕД, врахування сучасних концепцій міжнародної торгівлі, інституційних чинників, інновацій та інформатизації економічних процесів. З практичного погляду інноваційні інструменти моніторингу мають допомогти підприємствам оптимізувати ланцюги постачання, знижувати транзакційні та логістичні витрати, швидко адаптуватися до нових реалій, а також підвищувати стійкість до шоків.

Для України в умовах війни та майбутнього повоєнного відновлення ця проблема набуває особливої актуальності. Країна прагне вже зараз посилити свою інтеграцію у світове господарство, розширити експортні можливості, залучати іноземний капітал і технології, але стикається з низкою внутрішніх і зовнішніх викликів. Адаптація міжнародного досвіду впровадження інноваційних технологій у моніторинг ЗЕД до українських умов є складним завданням, що вимагає урахування регуляторних, інфраструктурних, кадрових, фінансових та інституційних чинників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження ЗЕД вказують на необхідність переходу від статичних теорій міжнародної торгівлі (Сміт, Рікардо) до динамічних підходів, що враховують інституційні, технологічні та поведінкові чинники. У працях [1-3] наголошується на ролі інституцій, регуляторної політики, інноваційних технологій та ризик-менеджменту. В українському контексті І. О. Платонова звертає увагу на модернізацію державного регулювання ЗЕД [4], О. Г. Мельник та ін. пропонують системні оцінки ефективності діяльності [5], а О. В. Банчук-Петросова підкреслює важливість державної підтримки [6]. Дослідження І. М. Миценка та І. Г. Бабець акцентують на інвестиційній безпеці та інноваціях для зміцнення експорту [7].

Публікації щодо впровадження великих даних (ВД), штучного інтелекту (ШІ) та блокчейну для підвищення прозорості, точності прогнозів та зниження витрат [1, 2, 8] стають актуальнішими після повномасштабної війни, коли критичним є пошук нових логістичних рішень та ринків [9, 10].

Після початку повномасштабної війни в Україні у 2022 році дослідники особливо активно звертаються до питань адаптації сучасного міжнародного досвіду в умовах стресового середовища та порушення звичних ланцюгів постачання [11, 12]. З'явилися дослідження впливу бойових дій на експорт-імпорт, пошуку нових логістичних маршрутів, переходу до цифрових ринків та державної підтримки бізнесу [13]. Пропонується інтенсифікувати інтеграцію в європейські ринки та подолати логістичні перешкоди.

Центр економічної стратегії підкреслює необхідність інноваційних аналітичних систем для швидкого відновлення експорту [14]. Міністерство економіки та НБУ у своїх звітах наголошують на значенні цифрових інструментів, великих даних і штучного інтелекту для підвищення ефективності оцінки зовнішніх ринків та відновлення експорту [15].

Українські дослідники [12, 14, 16] після 2022 року наголошують на:

- терміновій перебудові ланцюгів постачання через блокаду портів;
- впровадженні інноваційних технологій для аналізу альтернативних маршрутів, пошуку ринків збуту, управління валютними ризиками та змінами географії експорту;
- застосуванні штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання для оцінки платоспроможності партнерів, аналізу цін на стратегічні товари, адаптації до європейського регуляторного середовища.

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний інтерес у науковому середовищі до інноваційних технологій у моніторингу ЗЕД, залишаються невирішеними питання адаптації міжнародного досвіду до українських умов. Відсутні чіткі методики інтеграції ВД, ШІ та блокчейну у системи моніторингу підприємств

в Україні з урахуванням місцевих регуляторних, інституційних та економічних обмежень. Також недостатньо розроблено підходи до комплексної оцінки ефективності впроваджених інновацій. Потрібні емпіричні дослідження та практичні рекомендації.

Мета дослідження. Мета статті – на основі огляду наукових досліджень та міжнародної практики визначити інноваційні підходи до моніторингу ЗЕД в умовах економічної невизначеності та розробити рекомендації щодо їх адаптації до української економіки.

Завдання: проаналізувати сучасні інноваційні технології моніторингу ЗЕД; оцінити вплив економічної невизначеності на прийняття рішень у ЗЕД; виявити кращі міжнародні практики застосування ВД, ІІІ та блокчейну у моніторингу; розробити рекомендації для адаптації цих підходів в українських реаліях.

Основний матеріал. Економічна невизначеність, концептуальні засади якої закладені у роботах Ф. Найта та Дж. М. Кейнса, проявляється у складності прогнозування майбутніх умов, виникненні «чорних лебедів», геополітичних криз, валютних шоків та інших непередбачуваних факторів. Компанії, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, втрачають можливість будувати довгострокові плани на підставі стабільних трендів, змушені використовувати сценарне планування [7], розподіляти ризики через хеджування [4] та оперативно змінювати стратегії у відповідь на динамічні зміни ринку.

Традиційні системи моніторингу, орієнтовані переважно на ретроспективний аналіз, статистичні дані та фіксовані моделі, недостатньо гнучкі для ефективної роботи в умовах невизначеності. Вони не забезпечують своєчасної ідентифікації ризиків, не дозволяють оперативно реагувати на нові виклики та не підтримують сценарний підхід. Відповідно, виникає потреба у впровадженні технологій, що надають аналітику в реальному часі, сприяють прогнозуванню та адаптації до непередбачуваних умов [18].

Повномасштабна війна росії проти України, яка розпочалася у 2022 році, ще більше підсилила чинник невизначеності. Порушення логістичних маршрутів, втрата або блокада морських портів, зміни у регуляторному середовищі, валютні коливання та макроекономічна нестабільність зумовлюють необхідність переосмислення підходів до моніторингу ЗЕД. Сценарне планування, гнучке управління ризиками, аналіз альтернативних ланцюгів постачання стають критичними складовими системи моніторингу в цих умовах.

Інноваційні технології дозволяють суттєво підвищити можливості систем моніторингу ЗЕД. Використання великих даних створює передумови для оперативного аналізу значних обсягів різномірної інформації (митна статистика, соціальні мережі, транзакційні записи), виявлення закономірностей, поведінкових трендів, формування точніших прогнозів. Штучний інтелект та машинне навчання підвищують швидкість і точність обробки даних, виявляють аномалії, оптимізують логістику, прогнозують валютні коливання [19]. Алгоритми ІІІ допомагають швидко реагувати на зміни цін, запроваджувати динамічне ціноутворення, удосконалювати управління запасами.

Блокчейн-технології забезпечують прозорість і незмінність транзакцій, важливих для довіри між численними контрагентами на міжнародних ринках [20]. Вони знижують транзакційні витрати та шахрайство, спрощують відстеження походження товарів, зокрема сільськогосподарської продукції та критичних ресурсів, а також сприяють адаптації до регуляторних вимог.

Зазнають змін алгоритми моніторингу ЗЕД (рис. 1). Традиційний підхід базується на ручному зборі та обробці даних з обмежених джерел, таких як митна статистика, ринкові звіти та новини. Інноваційний підхід інтегрує сучасні технології.

Інноваційний підхід до моніторингу ЗЕД значно перевершує традиційний завдяки швидкості, точності, прозорості та можливості прогнозування. Він забезпечує доступ до ширшого спектру даних і дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення. Традиційний метод може бути корисним у невеликих масштабах або при відсутності технологічної інфраструктури, але він значно поступається в умовах сучасного динамічного бізнес-середовища (таблиця 1).

Таблиця 1

Порівняння інноваційних та традиційних методів моніторингу ЗЕД

Критерій	Інноваційні методи	Традиційні методи
Швидкість і точність	Висока швидкість обробки даних у реальному часі, точність аналізу завдяки автоматизації та алгоритмам.	Помірна швидкість та точність через людський фактор.

Джерела та обсяг даних	Широкий доступ до великих обсягів різноманітних джерел даних.	Обмежені обсяг і доступність даних.
Прогнозування та адаптивність	Прогнозування ринкових трендів, оцінка ризиків, висока гнучкість у зміні моделей аналізу.	Обмежені прогнози, базовані на минулому досвіді, низька гнучкість.
Безпека даних	Висока, завдяки блокчейну та автоматичному контролю транзакцій.	Помірна, залежить від ручного введення та контролю.
Вартість і масштабування	Початкові витрати високі, але легко масштабується для глобальних операцій.	Низькі початкові витрати, складність масштабування.

Джерело: розроблено автором

Інноваційні методи забезпечують швидкість, точність, прогресивне прогнозування, безпеку та масштабованість, тоді як традиційні методи залишаються обмеженими у швидкості, обсягах даних та можливості адаптації.

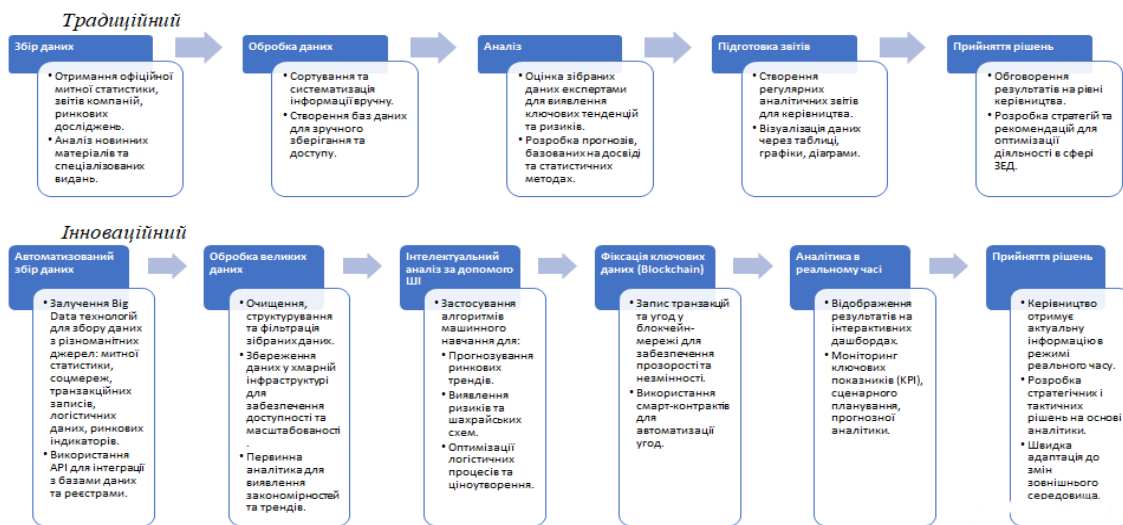

Рисунок 1. Порівняння алгоритмів моніторингу ЗЕД з використанням традиційних та інноваційних підходів та методів

Джерело: розроблено автором

Розвинені економіки вже впроваджують зазначені технології. У США великі компанії застосовують ВД для прогнозування попиту на експорт та оцінки стану глобальних ланцюгів вартості. Європейські логістичні платформи впроваджують блокчейн для зменшення часу митного оформлення та підвищення прозорості транзакцій. Японія використовує ШІ для оцінки ризиків торговельних партнерів та прогнозування цін на сировину. Звіти OECD та WTO підтверджують значущість цих технологій для підвищення ефективності, прозорості та гнучкості міжнародної торгівлі [21, 22].

Такі практики дають приклади успішної цифровізації моніторингу: від аналітичних платформ, що оцінюють поведінку споживачів та інвесторів, до автоматизованих систем ризик-менеджменту у зовнішньоторговельних операціях. Це створює основу для розуміння того, як інноваційні підходи можуть бути застосовані і в Україні, враховуючи специфіку національної економіки.

В Україні також є певна практика, яка склалася після 2022 року. Опишемо деякі випадки:

1) адаптація аграрного експорту через дунайські порти з використанням ВД. Після блокади Чорноморських портів аграрні трейдери застосовують ВД для аналізу пропускну здатності нових логістичних маршрутів (залізничних, дунайських), оцінки собівартості по-стачань, прогнозування цін на експортну агропродукцію [23]. Оперативний аналіз даних дозволяє коригувати маршрути, уникати черг та оптимізувати витрати.

2) Використання ШІ для прогнозування попиту на ІТ-послуги під час війни. Українські ІТ-компанії, попри війну, продовжують експортувати послуги. ШІ-алгоритми застосовують-

ся для оцінки поведінки клієнтів у ЄС та США, прогнозування потреб у кібербезпеці, хмарних технологіях, аналітиці даних. Це допомагає впевненіше планувати проекти, адаптуватися до нових вимог замовників [24].

3) Блокчейн-проекти у логістиці та митному оформленні. Декілька українських логістичних компаній та експедиторів у 2023 році запустили пілотні проекти із використанням блокчейну для прозорого відстеження вантажів. Це мінімізує ризик шахрайства, прискорює митні процедури та підвищує довіру іноземних партнерів у воєнний час [25].

4) Аналітика в реальному часі для управління валютними ризиками. НБУ та комерційні банки використовують інструменти реального часу (з елементами ШІ) для моніторингу валютного ринку, поведінки інвесторів, потоків капіталу. Це допомагає стабілізувати ринкові очікування, забезпечувати передбачуваність умов для експортерів [26].

5) Співпраця державних органів та бізнесу у впровадженні інновацій. Міністерство економіки України створює консультаційні платформи з використанням ВД та ШІ для експортно-орієнтованих МСП, надаючи аналітику щодо нових ринків, кредитоспроможності потенційних покупців, оптимальних логістичних рішень. Це підтримує підприємства у прийнятті обґрунтованих рішень [27].

Описані проекти демонструють, що, попри складні умови війни, українські суб'єкти господарювання та державні інституції можуть успішно впроваджувати інноваційні технології у системи моніторингу ЗЕД. Це дозволяє частково компенсувати логістичні втрати, підвищувати ефективність операцій, зміцнювати довіру іноземних партнерів та формувати базу для повоєнного економічного відновлення.

З огляду на нестабільність, спричинену повномасштабною війною, українські підприємства та державні інституції активно шукають нові рішення. Інноваційні технології можуть допомогти частково компенсувати негативний вплив втрат логістичної інфраструктури та ринкових шоків. Україна має потужний ІТ-сектор та потенціал для впровадження інновацій. Водночас існують специфічні перешкоди, які описані у таблиці 2 та наведені рекомендації щодо їх подолання.

Таблиця 2

Перешкоди впровадження інноваційних технологій у моніторинг ЗЕД у сучасних умовах в Україні та рекомендації щодо їх подолання

Напрямок	Проблеми/Перешкоди	Рекомендації щодо їх подолання
Стратегічний рівень	Відсутність єдиного бачення цифровізації моніторингу ЗЕД, недостатня координація між урядом, бізнесом та науковими установами	Розробка національної стратегії цифровізації моніторингу, створення координаційних органів, узгодження дій між держустановами, бізнес-асоціаціями та ЗВО
Регуляторна база	Застаріле законодавство, відсутність норм щодо смарт-контрактів, кібербезпеки, захисту даних	Гармонізація з міжнародними стандартами, визначення правового статусу смарт-контрактів, регулювання кібербезпеки, посилення захисту даних
Інфраструктура	Недостатня хмарна інфраструктура, обмежені канали передачі даних, проблеми з безпекою	Інвестиції у розбудову цифрової інфраструктури, хмарних обчислень, поліпшення кібербезпеки, державно-приватні партнерства для модернізації логістичних рішень
Кадровий дефіцит	Відтік фахівців, недостатня підготовка кадрів у сфері ВД, ШІ, блокчейну, кібербезпеки	Розробка освітніх програм, тренінгів, воркшопів; співпраця з університетами; стимули для утримання спеціалістів та залучення талантів

Фінансування	Брак коштів для пілотних проєктів, недостатня підтримка з боку держави та міжнародних організацій	Залучення грантів, кредитних ліній, держпрограм підтримки інновацій; міжнародне фінансування стартапів; податкові пільги
Практична реалізація	Відсутність апробації інноваційних технологій у реальних умовах воєнної нестабільності	Пілотні проєкти у логістиці (впровадження блокчейну для перевірки походження агропродукції, ШІ для прогнозування попиту на ІТ-послуги), сценарний аналіз альтернативних маршрутів, випробування ВД-аналітики для швидкого реагування на ринкові шоки

Джерело: розроблено автором

Системний підхід до інтеграції ВД, ШІ та блокчейну відкриває перспективи стійкого розвитку ЗЕД та підвищення конкурентоспроможності України на світових ринках. Згідно з наведеною таблицею, впровадження інноваційних технологій у моніторинг зовнішньоекономічної діяльності України в умовах воєнної невизначеності стикається з низкою системних проблем: регуляторними бар'єрами, недостатньою інфраструктурою, кадровим дефіцитом, обмеженим фінансуванням та слабкою координацією на стратегічному рівні. Запропоновані на основі результатів дослідження рекомендації – гармонізація законодавства, інвестиції у цифрову інфраструктуру, посилення освітніх ініціатив, створення сприятливих фінансових умов та проведення пілотних проєктів – є взаємопов'язаними і передбачають комплексний підхід. Їхня послідовна реалізація сприятиме формуванню середовища, в якому інноваційні технології зможуть ефективно підвищити адаптивність та конкурентоспроможність української ЗЕД в умовах постійних змін та невизначеності.

Висновки. Необхідність впровадження інноваційних технологій (ВД, ШІ, блокчейн) у моніторинг ЗЕД зростає в умовах невизначеності та воєнних викликів. Українські кейси підтверджують, що навіть за нестабільності логістики та обмежених ресурсів інновації підвищують ефективність, скорочують транзакційні витрати, оптимізують ланцюги поставання й зміцнюють довіру партнерів.

Запропоновані рекомендації охоплюють:

- стратегічну координацію та вдосконалення законодавства (стратегії цифровізації, гармонізації норм, смарт-контракти);
- розвиток інфраструктури та людського капіталу (інвестиції у хмарні технології, аналітичні платформи, навчальні програми);
- фінансову підтримку та пілотні проєкти (гранти, фонди, державні програми для логістики, митних процедур);
- адаптацію до воєнних викликів та повоєнний розвиток (переорієнтація експорту, управління валютними ризиками, оцінка альтернативних маршрутів).

Подальші дослідження мають зосередитися на емпіричних оцінках результативності, розробці галузевих сценаріїв та аналізі поведінкових аспектів впровадження інновацій у моніторинг ЗЕД. Це допоможе державним органам, бізнесу та науковцям ефективно інтегрувати новітні підходи у моніторинг зовнішньоекономічної діяльності, підвищуючи стійкість та адаптивність економіки України.

Список літератури

1. Cavusgil, S. T., Knight, G., & Riesenberger, J. R. International Business: The New Realities. 5th ed. Pearson Education, 2020. 688 p.
2. Hill, C. W. L., & Hult, G. T. M. International Business: Competing in the Global Marketplace. 12th ed. McGraw-Hill Education, 2019. 704 p.
3. Rugman, A. M., & Collinson, S. International Business. 6th ed. Pearson Education, 2012. 800 p.

4. Платонова, І. О. Інституційний фактор розвитку державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2020. № 31(70). С. 170–173. DOI: 10.32838/TNU-2663-6468/2020.3/29
5. Мельник, О. Г., Передало, Х. С., & Горошко, Ю. В. Оцінювання результативності управління зовнішньоекономічною діяльністю на основі цільових показників. Менеджмент та підприємництво в Україні. 2021. 2(6). С. 72–79.
6. Банчук-Петросова, О. В. Парадигма інтеграції зовнішньоекономічної діяльності України. Інвестиції: практика та досвід. 2022. 1. 79–82. DOI: 10.32702/2306-6814.2022.1.79
7. Миценко, І. М., & Бабець, І. Г. Трансформація системи управління зовнішньоекономічною та інвестиційною безпекою України в умовах глобалізації. Монографія. Кропивницький: ЦНТУ. Поліграф-Сервіс. 2021. 464 с.
8. Verbeke, A. International Business Strategy. Cambridge University Press, 2013. DOI: 10.1017/CBO9781139502340
9. Daniels, J. D., Radebaugh, L. H., & Sullivan, D. P. International Business: Environments and Operations. 16th ed. Pearson Education, 2018. 688 p.
10. Peng, M. W. Global Business. 4th ed. Cengage Learning, 2016. 656 p.
11. Нечипорук А., Котова М., Кочубей Д. Експорт України в умовах воєнного стану. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2023. № 5. С. 18-32. Серія. Економічні науки. DOI: 10.31617/3.2023(130)02
12. Спілка українських підприємців. Україна після перемоги. Бачення України 2030. Економічна політика. Київ. 2023. 132 с.
13. European Investment Bank, Boston Consulting Group. Supporting Ukraine: A Study on Potential Recovery Strategies for Ukraine. January 2023. 102 p.
14. Самойлюк М. Трекер економіки України під час війни. Центр економічної стратегії. 2024. URL: <https://ces.org.ua>. (дата звернення: 8.11.2024).
15. Мінекономіки спільно з Мінцифри й Офісом з розвитку підприємництва та експорту розробляє Стратегію відновлення МСП до 2027 року. До розробки долучать бізнес, експертів, донорів та регіони URL: <https://me.gov.ua/News>. (дата звернення: 14.11.2024).
16. Україна планує створити новий експортний шлях по Дунаю в обхід кордону з Польщею. 2024. URL: <https://mtu.gov.ua/news/35324.html>. (дата звернення: 20.11.2024).
17. Дія. Бізнес. Дашборд експортного потенціалу регіонів. URL: <https://business.diia.gov.ua>. (дата звернення: 19.10.2024).
18. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Експорт України в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи. Policy Brief. Київ: ІЕД, 2023. 38 с. URL: <https://www.ier.com.ua>. (дата звернення: 9.11.2024).
19. Дума О. І., Мельник М. С. Новітні технології маркетингових досліджень та аналізу ринку. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2021. № 2(6). С. 30–39.
20. Merehead. Тенденції розвитку блокчейну на 2023 рік. URL: <https://merehead.com>. (дата звернення: 9.11.2024).
21. OECD. Artificial Intelligence and International Trade. OECD Publishing, Paris, 2021. URL: <https://www.oecd.org/en> (дата звернення: 10.10.2024).
22. WCO та WTO. Study Report on Disruptive Technologies. Всесвітня митна організація та Світова організація торгівлі, 2022. URL: <https://www.wcoomd.org/en/media/newsroom>. (дата звернення: 4.11.2024).
23. Макогончук Н., Кушнір О., Янчик І. Використання ВД аналітики для покращення логістичних процесів. Інвестиції: практика та досвід. 2024. №10. С. 45–50. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.10.129
24. Міністерство цифрової трансформації України. Як розвивається ІТ-індустрія під час війни: результати IT Research Ukraine 2023. URL: <https://thedigital.gov.ua/news>. (дата звернення: 22.10.2024).
25. Web3 Institute дослідив 5 кейсів використання блокчейну в державних сервісах України. Fintech Insider. URL: <https://fintechinsider.com.ua>. (дата звернення: 12.11.2024).
26. Баланс можливостей і загроз: як розвиток ІІІ впливає на фінансову систему світу та України. Banker.ua. URL: <https://banker.ua/uk>. (дата звернення: 12.11.2024).
27. Міністерство економіки України. Мінекономіки спільно з Мінцифри й Офісом з розвитку підприємництва та експорту розробляє Стратегію відновлення МСП до 2027 року. До розробки долучать бізнес, експертів, донорів та регіони URL: <https://me.gov.ua/News>. (дата звернення: 15.11.2024).

References

1. Cavusgil, S. T., Knight, G., & Riesenberger, J. R. (2020). *International Business: The New Realities* (5th ed.). Pearson Education.
2. Hill, C. W. L., & Hult, G. T. M. (2019). *International Business: Competing in the Global Marketplace* (12th ed.). McGraw-Hill Education.
3. Rugman, A. M., & Collinson, S. (2012). *International Business* (6th ed.). Pearson Education.
4. Platonova, I. O. (2020). Institutional factor in the development of state regulation of foreign economic activity in Ukraine. *Scientific Notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series: Public Administration*, 31(70), 170–173. DOI: 10.32838/TNU-2663-6468/2020.3/29. [In Ukrainian].
5. Melnyk, O. H., Peredalo, K. S., & Horoshko, Y. V. (2021). Assessment of the effectiveness of foreign economic activity management based on target indicators. *Management and Entrepreneurship in Ukraine*, 2(6), 72–79. [In Ukrainian].
6. Banchuk-Petrosova, O. V. (2022). Paradigm of integration of Ukraine's foreign economic activity. *Investments: Practice and Experience*, 1, 79–82. DOI: 10.32702/2306-6814.2022.1.79. [In Ukrainian].
7. Mytsenko, I. M., & Babets, I. H. (2021). *Transformatsiia systemy upravlinnia zovnishnoekonomichnoiu ta investytsiinoiu bezpekoiu Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* (1st ed.). Kropyvnytskyi: CNTU, Polihraf-Servis. [In Ukrainian].
8. Verbeke, A. (2013). *International Business Strategy*. Cambridge University Press. DOI: 10.1017/CBO9781139502340
9. Daniels, J. D., Radebaugh, L. H., & Sullivan, D. P. (2018). *International Business: Environments and Operations* (16th ed.). Pearson Education.
10. Peng, M. W. (2016). *Global Business* (4th ed.). Cengage Learning.
11. Nechyporuk, A., Kotova, M., & Kochubey, D. (2023). Ukraine's export in wartime conditions. *Foreign Trade: Economics, Finance, Law*, 5, 18–32. DOI: 10.31617/3.2023(130)02. [In Ukrainian].
12. Spilka ukrainskykh pidpriemstiv. (2023). *Ukraine after victory. Vision of Ukraine 2030. Economic Policy*. Kyiv. [In Ukrainian].
13. European Investment Bank, Boston Consulting Group. (2023). *Supporting Ukraine: A Study on Potential Recovery Strategies for Ukraine*. January.
14. Samoiluk, M. (2024). *Ukraine's economy tracker during the war*. Center for Economic Strategy. Retrieved from <https://ces.org.ua> (accessed November 8, 2024). [In Ukrainian].
15. Ministry of Economy, jointly with Ministry of Digital Transformation and the Office for Entrepreneurship and Export Development. (2024). "Development of the SME Recovery Strategy until 2027." Retrieved from <https://me.gov.ua/News> (accessed November 14, 2024). [In Ukrainian].
16. Ukraine plans to create a new export route along the Danube bypassing the border with Poland. (2024). Retrieved from <https://mtu.gov.ua/news/35324.html> (accessed November 20, 2024). [In Ukrainian].
17. Diia.Business. Dashboard of regional export potential. Retrieved from <https://business.diia.gov.ua> (accessed October 19, 2024). [In Ukrainian].
18. Institute of Economic Research and Policy Consulting. (2023). *Ukraine's export in wartime conditions: problems and prospects. Policy Brief*. Kyiv: IED. 38 p. Retrieved from <https://www.ier.com.ua> (accessed November 9, 2024). [In Ukrainian].
19. Duma, O. I., & Melnyk, M. S. (2021). Innovative technologies in marketing research and market analysis. *Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Problems*, 2(6), 30–39. [In Ukrainian].
20. Merehead. (2023). *Trends in blockchain development for 2023*. Retrieved from <https://merehead.com> (accessed November 9, 2024). [In Ukrainian].
21. OECD. (2021). *Artificial Intelligence and International Trade*. OECD Publishing, Paris. Retrieved from <https://www.oecd.org/en> (accessed October 10, 2024).
22. WCO & WTO. (2022). *Study Report on Disruptive Technologies*. World Customs Organization and World Trade Organization. Retrieved from <https://www.wcoomd.org/en/media/newsroom> (accessed November 4, 2024).
23. Makohonchuk, N., Kushnir, O., & Yanchyk, I. (2024). Using Big Data analytics to improve logistics processes. *Investments: Practice and Experience*, 10, 45–50. DOI: 10.32702/2306-6814.2024.10.129 [In Ukrainian].

24. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2023). How the IT industry develops during the war: results of IT Research Ukraine 2023. Retrieved from <https://thedigital.gov.ua/news> (accessed October 22, 2024). [In Ukrainian].

25. Web3 Institute. (2023). Study of 5 cases of blockchain use in state services of Ukraine. Fintech Insider. Retrieved from <https://fintechinsider.com.ua> (accessed November 12, 2024). [In Ukrainian].

26. Balance of opportunities and threats: how AI development impacts the financial system of the world and Ukraine. Banker.ua. Retrieved from <https://banker.ua/uk> (accessed November 12, 2024). [In Ukrainian].

27. Ministry of Economy of Ukraine. (2024). The Ministry of Economy, jointly with the Ministry of Digital Transformation and the Office for Entrepreneurship and Export Development, is developing the SME Recovery Strategy until 2027. Retrieved from <https://me.gov.ua/News> (accessed November 15, 2024). [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.12.2024

Прийнята до публікації 24.12.2024